

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عناوین و سرفصل‌های جدید دروس

معارف اسلامی

مصوب جلسه ۵۴۲ مورخ ۸۳/۴/۲۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی
(با توضیحات ضروری و چگونگی اخذ مجوز تدریس)

عناوین و سرفصل‌های جدید دروس معارف اسلامی

تهیه و تنظیم: معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی

تدوین: نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها

مرکز برنامه‌ریزی و تدوین متون درسی

ناشر: بضعه الرسول

بازبینی نهایی: جواد محفوظی نژاد

صفحه آرای: سید محمد مسجدی

نوبت چاپ: دوم، بهار ۱۳۸۴

لیتوگرافی و چاپ: غدیر ۷۳۲۲۶۸۷ - ۲۵۱

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰ تومان

شابک: ۵ - ۱۰ - ۷۸۲۷ - ۹۶۴

کلیه حقوق محفوظ می‌باشد.

قم: خیابان شهداء - روبروی بیت مقام معظم رهبری

مرکز برنامه‌ریزی و تدوین متون درسی، تلفن: ۷۷۳۴۴۲۷

و

قم: ابتدای بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی

معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی در دانشگاهها

ص. پ. ۳۴۵۶/۳۷۱۸۵، تلفن: ۲۱۱۰۱، فاکس: ۲۹۳۹۸۹۸

مقدمه

ارائه دروس معارف اسلامی پس از انقلاب فرهنگی از اقدامات اساسی شورای عالی انقلاب فرهنگی بوده که با هدف آشنایی نسل جوان با اندیشه‌های دینی، اخلاق، تاریخ اسلام و تاریخ معاصر در برنامه آموزشی مقطع کارشناسی قرار گرفت که می‌توانست جوانان را با مبانی اسلامی آشنا و آنان را در مقابله با افکار و اندیشه‌های التقاطی آماده‌تر سازد. با گذر زمان و با توجه به رشد علمی دانشگاه‌ها و افزایش سطح نیازهای علمی دانشجویان و تغییر آن نیازها، و پدید آمدن پرسش‌های نو برای آنان، ضرورت بازنگری در سطح دروس دینی دانشگاه‌ها همگام با کارشناسی دقیق آنها محسوس‌تر گردید.

این مهم از سال ۱۳۷۹ در زمره فعالیت‌های معاونت امور اساتید و دروس معارف اسلامی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها قرار گرفت و با تلاش و پیگیری مستمر و بررسی طرح‌های مختلف و گردآوری نظرات اساتید و مدیران گروه معارف و کارشناسان، موضوع در «کمیته برنامه‌ریزی دروس معارف اسلامی» وزارت علوم، تحقیقات و فناوری پیگیری شد و از میان طرح‌ها، طرح اختیاری شدن دروس معارف اسلامی مورد تصویب این کمیته قرار گرفت. در این طرح دانشجویان از بین ۲۲ واحد درسی می‌توانند ۱۲ واحد انتخاب نمایند.

با تصویب این طرح، زمینه بررسی موضوع در شورای عالی انقلاب فرهنگی فراهم شد و در نهایت شورای عالی انقلاب فرهنگی این طرح را در مصوبه شماره ۵۴۲ مورخ ۸۲/۴/۲۳ به تصویب رساند.

اکنون دانشگاهها، مراکز آموزش عالی، وزارتخانه‌های فرهنگی، نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها (معاونت امور اساتید و مرکز برنامه‌ریزی و تدوین متون درسی) در اجرای این طرح رسالت سنگینی برعهده دارند. ارائه و تدوین منابع درسی بر طبق سرفصلهای جدید، برگزینی اساتید توانا به منظور تدریس آن دروس، اطلاع‌رسانی و توجیه اساتید معارف و آشنا ساختن مدیران محترم گروهها با نحوه ارائه این دروس، بخش کوچکی از این رسالت است.

این جزوه با هدف آشنا ساختن مدیران محترم گروههای معارف اسلامی با نحوه ارائه این دروس، چگونگی انتخاب استادان توانا و نیز آشنا سازی ایشان با عناوین، سرفصلها و نحوه گرفتن مجوز برای تدریس آنها تدوین شده است.

انتظار می‌رود مدیران محترم گروههای معارف اسلامی و اساتید محترم این دروس با مطالعه دقیق این جزوه آمادگی لازم را برای ارائه بهتر این دروس کسب نمایند. این معاونت آمادگی خود را برای پاسخگویی به هر گونه سؤال و ابهام اعلام می‌دارد.

عناوین جدید دروس معارف اسلامی

دروس معارف اسلامی از این پس با عناوین جدید در پنج گرایش به شرح زیر (جدول شماره ۱) ارائه می‌گردد. لازم است مدیران محترم گروهها با اطلاع‌رسانی دقیق و به موقع به دانشجویان، استادان و همکاران آموزشی دانشگاه، جدول در بردارنده انواع گرایش، عنوان درس، کد درس و نحوه انتخاب و تعداد واحد الزامی از هر گرایش را برای دانشجویان مقطع کارشناسی (جدول شماره ۲) و کاردانی (جدول شماره ۳) به صورت تفکیک شده در تابلوهای ویژه گروه و محل‌های انتخاب واحد نصب نمایند.

همچنین ضروری است استادان محترم معارف اسلامی این جزوه را با دقت مطالعه نمایند و از عناوین جدید و چگونگی گرفتن مجوزهای لازم برای تدریس، سرفصل‌ها و منابع هر یک از دروس آگاهی یابند.

یادآوری می‌شود که ابلاغ رسمی عناوین جدید و چگونگی اجرای آن از سوی وزارتخانه‌های ذیربط انجام خواهد گرفت.

جدول شماره یک
گرایشها، عناوین و کد درسهای معارف اسلامی

ردیف	گرایش	نام درس	کد درس	تعداد	ساعت	
					نظری	عملی
۱	مبانی نظری اسلام	۱. اندیشه اسلامی (۱) (مبدأ و معاد)	۱/۱	۲	۳۲	—
		۲. اندیشه اسلامی (۲) (نبوت و امامت)	۱/۲	۲	۳۲	—
		۳. انسان در اسلام	۱/۳	۲	۳۲	—
		۴. حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	۱/۴	۲	۳۲	—
(۶۴ ساعت نظری)						
۲	اخلاق اسلامی	۱. فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	۲/۱	۲	۳۲	—
		۲. اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	۲/۲	۲	۳۲	—
		۳. آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	۲/۳	۲	۳۲	—
		۴. عرفان عملی در اسلام	۲/۴	۲	۳۲	—
(۳۲ ساعت نظری)						
۳	انقلاب اسلامی	۱. انقلاب اسلامی ایران	۳/۱	۲	۳۲	—
		۲. آشنایی با قانون اساسی	۳/۲	۲	۳۲	—
		۳. اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)	۳/۳	۲	۳۲	—
(۳۲ ساعت نظری)						
۴	تاریخ و تمدن اسلامی	۱. تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی	۴/۱	۲	۳۲	—
		۲. تاریخ تحلیلی صدر اسلام	۴/۲	۲	۳۲	—
		۳. تاریخ امامت	۴/۳	۲	۳۲	—
(۳۲ ساعت نظری)						
۵	آشنایی با منابع اسلامی	۱. تفسیر موضوعی قرآن	۵/۱	۲	۳۲	—
		۲. تفسیر موضوعی نهج البلاغه	۵/۲	۲	۳۲	—
(۳۲ ساعت نظری)						

توضیح:

۱. دروس الزامی برای مقطع کارشناسی در مجموع گرایشهای پنج‌گانه ۱۲ واحد از ۳۲ واحد پیشنهادی است.
۲. دانشجویان از ۸ واحد پیشنهادی در گرایش مبانی نظری اسلام ۴ واحد، از ۸ واحد در گرایش اخلاق اسلامی ۲ واحد، از ۶ واحد در گرایش انقلاب اسلامی ۲ واحد، از ۶ واحد در گرایش تاریخ و تمدن اسلامی ۲ واحد و از ۴ واحد در گرایش آشنایی با منابع اسلامی ۲ واحد را برمی‌گزینند.

جدول شماره دو

برنامه دروس عمومی معارف اسلامی ویژه دانشجویان
مقطع کارشناسی، کارشناسی ارشد پیوسته

ردیف	گرایش	نام درس	کد درس	تعداد واحدهای الزامی
۱	مبانی نظری اسلام	۱. اندیشه اسلامی (۱) (مبدأ و معاد)	۱/۱	۲
		۲. اندیشه اسلامی (۲) (ثبوت و امامت)	۱/۲	۲
		۳. انسان در اسلام	۱/۳	۲
		۴. حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	۱/۴	۲
۲	اخلاق اسلامی	۱. فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	۲/۱	۲
		۲. اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	۲/۲	۲
		۳. آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	۲/۳	۲
		۴. عرفان عملی در اسلام	۲/۴	۲
۳	انقلاب اسلامی	۱. انقلاب اسلامی ایران	۳/۱	۲
		۲. آشنایی با قانون اساسی	۳/۲	۲
		۳. اندیشه سیاسی امام خمینی	۳/۳	۲
۴	تاریخ و تمدن اسلامی	۱. تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی	۴/۱	۲
		۲. تاریخ تحلیلی صدر اسلام	۴/۲	۲
		۳. تاریخ امامت	۴/۳	۲
۵	آشنایی با منابع اسلامی	۱. تفسیر موضوعی قرآن	۵/۱	۲
		۲. تفسیر موضوعی نهج البلاغه	۵/۲	۲

جدول شماره سه
برنامه دروس عمومی معارف اسلامی
رشته‌های تحصیلی دوره‌های کاردانی

ردیف	گرایش	نام درس	کد درس	تعداد واحدهای الزامی
۱	مبانی نظری اسلام ۲ واحد (۳۲ ساعت نظری)	۱. اندیشه اسلامی (۱) (مبدأ و معاد)	۱/۱	۲
		۲. اندیشه اسلامی (۲) (نبوت و امامت)	۱/۲	۲
		۳. انسان در اسلام	۱/۳	۲
		۴. حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	۱/۴	۲
۲	اخلاق اسلامی ۲ واحد (۳۲ ساعت نظری)	۱. فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	۲/۱	۲
		۲. اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	۲/۲	۲
		۳. آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	۲/۳	۲
		۴. عرفان عملی در اسلام	۲/۴	۲

توضیح:

۱. دروس الزامی در مجموع گرایشهای پنج‌گانه در دوره کاردانی

به ارزش ۴ واحد از ۱۶ واحد پیشنهادی فوق خواهد بود.

۲. دانشجویان از ۸ واحد پیشنهادی در گرایش مبانی نظری

اسلام ۲ واحد و از ۸ واحد در گرایش اخلاق اسلامی ۲ واحد را

برمی‌گزینند.

دانشجویان مقطع کارشناسی ناپیوسته، ملزم به گرفتن ۸ واحد باقیمانده مطابق با جدول شماره ۲ مربوط به مقطع کارشناسی پیوسته می‌باشند.

نحوه به کارگیری اساتید

با توجه به تغییر سرفصلها و افزایش برخی عناوین، لزوم تغییر در مجوزها کاملاً منطقی می‌نماید. از این رو با توجه به تخصصهای در نظر گرفته شده برای هر یک از عناوین و نیز مجوزهای تدریس فعلی، آیین‌نامه تطبیق مجوزهای کنونی با عناوین دروس جدید تنظیم گردیده است.

در این آیین‌نامه، در هر یک از گرایشها، تدریس برخی عناوین درسی با دارا بودن مجوز آن درس بدون مانع است و نیازی به احراز صلاحیت جدید نیست. به طور مثال استادی که دارای مجوز معارف اسلامی است، می‌تواند دروس «اندیشه اسلامی ۱ و ۲ و انسان در اسلام» را تدریس نماید، ولی برای تدریس عنوان «حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام» در همین گرایش نیازمند احراز صلاحیت است.

برای سهولت امر مقرر شده است استاد دارای مجوز تدریس معارف اسلامی با ارائه خلاصه یک جزوه درسی برای عنوان درسی «حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام» و تأیید آن از سوی کارشناسان معاونت، بتواند مجوز این درس را دریافت نماید.

آیین‌نامه یاد شده و برگ ارزیابی جزوه‌ها، به منظور اطلاع اساتید محترم در همین نگاشته ارائه شده است. مدیران محترم گروه‌های معارف اسلامی با عنایت به آیین‌نامه یاد شده می‌توانند خود به تطبیق مجوزهای پیشین برای تدریس عناوین جدید اقدام نمایند. بدیهی است تا وقتی استاد دارای مجوز، جزوه درسی خود را به معاونت ارائه نکرده و امتیاز لازم را کسب ننموده باشد تنها به تدریس همان عناوین درسی گذشته مجاز است. از این رو، مدیر محترم گروه معارف، در برنامه‌ریزی درسی باید دروسی را ارائه نماید که اساتید دارای مجوز آن را برگزیده باشد و از ارائه دروسی که استاد آن موجود نیست خودداری نماید. همچنین لازم است مدیران محترم، آیین‌نامه و جدول تطبیق را با دقت مطالعه و براساس آن استادان محترم معارف را راهنمایی نمایند.

آیین‌نامه تطبیق مجوزهای کنونی با عناوین دروس جدید

تطبیق مجوزهای گذشته با عناوین دروس جدید بدین صورت

است:

۱- دارندگان مجوز گرایش معارف اسلامی می‌توانند دروس

«اندیشه اسلامی ۱ و ۲» و «انسان در اسلام» را تدریس نمایند و برای

تدریس «حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام» به یکی از دو شیوه عمل

شود:

۱- ۱) مجوز «انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن» را نیز داراست. در

آن صورت به دارندگان دو مجوز معارف و ریشه‌ها، مجوز تدریس

«حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام» اعطا می‌شود.

۲- ۱) با ارائه یک جزوه درسی که مشخصات آن خواهد آمد

مجوز ویژه آن درس را کسب نمایند.

۲- دارندگان مجوز گرایش اخلاق اسلامی:

۲- ۱) می‌توانند عناوین «اخلاق اسلامی» و «آیین زندگی» را

تدریس نمایند.

۲- ۲) مجوز تدریس «فلسفه اخلاق» به آن دسته از دارندگان مجوز

اخلاق اعطا می‌شود که در مصاحبه علمی، حدّ نصاب قبولی این ماده

درسی را کسب نموده باشند. نتیجه مصاحبه تنها پس از مکاتبه اساتید

با اداره سنجش معاونت اعلام خواهد شد.

۲- ۳) برای تدریس «عرفان عملی در اسلام»، گروه‌های معارف

اسلامی به تشخیص خود از میان دارندگان مجوز اخلاق اسلامی، افراد توانمند تدریس را با ذکر دلایل توجیهی به معاونت امور اساتید معرفی می‌کنند و معاونت پس از بررسی پیشنهاد ایشان، مجوز آن درس را صادر می‌نماید.

۲- دارندگان مجوز گرایش انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن، می‌توانند درس «انقلاب اسلامی ایران» را تدریس نمایند.

۱-۳) برای تدریس عناوین درسی «اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)» و «آشنایی با قانون اساسی»، ارائه یک جزوه درسی الزامی است.

۲-۳) دارندگان مجوز یکی از گرایشهای پنج‌گانه دروس معارف اسلامی با دارا بودن مدرک کارشناسی یا کارشناسی ارشد حقوق عمومی یا کارشناسی علوم سیاسی می‌توانند صدور مجوز تدریس «آشنایی با قانون اساسی» را درخواست کنند؛ که پس از بررسی، اعلام نظر خواهد شد. این دسته می‌توانند به منظور سهولت تصمیم‌گیری، جزوه درسی نیز ارائه نمایند.

۴- دارندگان مجوز گرایش تاریخ اسلام می‌توانند دروس «تاریخ تحلیلی صدر اسلام» و «تاریخ امامت» را تدریس نمایند.

۱-۴) برای تدریس عنوان «تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی» ارائه یک جزوه درسی الزامی است.

۲-۴) دارندگان مجوز تاریخ اسلام با مدرک کارشناسی ارشد فرهنگ و تمدن اسلامی، می‌توانند «تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی» را تدریس کنند.

۵- دارندگان مجوز گرایش متون اسلامی با مدرک پایه ۱۰ حوزه علمی و سه سال درس خارج یا کارشناسی ارشد قرآن و حدیث، یا مدرک دوره تخصصی تفسیر (گذراندن دوره تفسیر بدون پایان نامه کافی است) یا دوره تخصصی نهج البلاغه می‌توانند هر دو عنوان این گرایش را تدریس نمایند.

۱-۵) سایر دارندگان مجوز گرایش متون اسلامی با ارائه جزوه در درس «تفسیر موضوعی قرآن یا نهج البلاغه» می‌توانند برای گرفتن مجوز تدریس این دو درس اقدام نمایند.

جدول شماره چهار

تطبیق مجوزهای پنج‌گانه برای تدریس دروس جدید

گرایش	دارندگان مجوز	دروسی که می‌تواند تدریس نماید.	دروسی که جهت تدریس آنها نیاز به ارائه جزوه است.
مباحث فکری اسلام	معارف اسلامی	۱. اندیشه اسلامی (۱) ۲. اندیشه اسلامی (۲) ۳. انسان در اسلام	حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام (۱)
اخلاق اسلامی	اخلاق اسلامی	۱. اخلاق اسلامی ۲. آیین زندگی	۱. فلسفه اخلاق ۲. عرفان عملی در اسلام (۲)
انقلاب اسلامی	انقلاب اسلامی و ریشه‌های آن	انقلاب اسلامی ایران	۱. آشنایی با قانون اساسی (۳) ۲. اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)
تاریخ و تمدن اسلامی	تاریخ اسلام	۱. تاریخ تحلیلی صدر اسلام ۲. تاریخ امامت	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی (۴)
آشنایی با منابع اسلامی	متون اسلامی	۱. تفسیر موضوعی قرآن ۲. تفسیر موضوعی نهج البلاغه (۵)	

توضیحات جدول شماره چهار:

۱. اساتیدی که دارای مجوز معارف و ریشه‌ها باشند برای تدریس این درس نیازی به ارائه جزوه ندارند.
۲. برای تدریس «عرفان عملی در اسلام» مدیران محترم گروه‌ها با مشاوره اعضای گروه، افراد توانمند برای تدریس این درس را با برشماری دلایل گزینش ایشان، به صورت مکاتبه به معاونت معرفی نمایند تا پس از بررسی برای ایشان مجوز صادر شود.
۳. دارندگان مجوز یکی از گرایشهای پنج‌گانه دروس معارف اسلامی با دارا بودن مدرک کارشناسی یا کارشناسی ارشد حقوق عمومی یا کارشناسی علوم سیاسی می‌توانند صدور مجوز تدریس «آشنایی با قانون اساسی» را درخواست کنند، که پس از بررسی، اعلام نظر خواهد شد. این دسته می‌توانند به منظور سهولت تصمیم‌گیری، جزوه نیز ارائه نمایند.
۴. افرادی که علاوه بر مجوز تاریخ اسلام، دارای مدرک کارشناسی ارشد فرهنگ و تمدن اسلامی باشند نیازی به ارائه جزوه ندارند. (تصویر مدرک باید با نامه رسمی مدیر گروه، به معاونت ارسال گردد.)
۵. الف) آن دسته از دارندگان مجوز متون اسلامی که دارای

قبولی پایه ۱۰ و سه سال درس خارج یا مدرک کارشناسی ارشد قرآن و حدیث یا مدرک اتمام دوره تخصصی تفسیر (حداقل گذراندن دوره تفسیر بدون پایان نامه) یا دوره تخصصی نهج البلاغه باشند، می توانند دروس تفسیر موضوعی قرآن و نهج البلاغه را ارائه نمایند.

ب) دارندگان مجوز سابق متون اسلامی که از تحصیلات یاد شده برخوردار نباشند، برای تدریس این دروس باید جزوه ارائه نمایند.

شرایط تهیه و تدوین جزوه

همان‌طور که گفته شد، کسب مجوز برخی عناوین درسی جدید برای دارندگان مجوزهای کنونی نیازمند ارائه خلاصه یک جزوه درسی است. با دقت در برگ ارزشیابی متون درسی، مشخصات مورد نظر معاونت امور اساتید برای پذیرش جزوه و صدور مجوز تدریس آشکار است. از این رو توصیه می‌شود این برگ که در پایان این قسمت آمده است قبل از نگارش جزوه درسی کاملاً مورد مطالعه و دقت قرار گیرد.

رعایت نکات زیر الزامی است:

- ۱- مطالب ارائه شده با سرفصلهای تعیین شده برای هر درس تناسب داشته باشد و از پراکنده‌گویی پرهیز گردد.
- ۲- مآخذ در پانوشت، و فهرست منابع در پایان ذکر شود. درج مآخذ در پانوشت، به صورت: نام کتاب، نویسنده، جلد و صفحه و فهرست منابع به صورت: نام خانوادگی، نام، نام کتاب، مترجم یا محقق، انتشارات، محل نشر، سال نشر، ذکر مجلداتی که به آنها ارجاع داده شده است، کافی است.
- ۳- جزوه حروف چینی شده، یک رو، و در هر صفحه حداقل ۲۷۰ کلمه تنظیم شده باشد.

۴- تعداد صفحات جزوه بین ۴۰ تا ۵۰ صفحه تنظیم گردد.

۵- جزوه با جلد و صحافی مناسب و مشخصات کامل استاد بر روی آن ارائه شده باشد.

توجه به این نکته بسیار اهمیت دارد که جزوه اگر یکی از سه مشخصه بندهای ۱ تا ۳ را دارا نباشد، به مرحله ارزیابی نخواهد رسید.

اساتید محترم در صورتی که $\frac{1}{4}$ از امتیازات مندرج در برگ ارزشیابی را کسب نمایند مجوز تدریس آن درس را کسب خواهند کرد.

فرم ارزشیابی متون درسی

شاخصهای عمومی:

الف) عامل علمی:

ردیف	شاخص	۱	۲	۳	۴
۱	تناسب مطالب ارائه شده با سرفصلها و پرهیز از پراکنده گویی				
۲	بحث از تمامی سرفصلها (۱)				
۳	جامعیت محتوا نسبت به موضوع مورد بحث (۲)				
۴	تناسب محتوای متن با هدفهای ارائه شده				
۵	تناسب محتوای متن با سطح علمی و نیازهای تئوری دانشجویان				
۶	نوآوری و خلاقیت در تهیه و تدوین متن آموزشی				
۷	بر خور داری متن از تازه های علمی، به روز بودن مطالب و توجه به شبهات				
۸	توجه به اصول و مسلمات هر علم و رعایت آنها (۳)				
۹	استفاده از منابع متعدد و دسته اول				
۱۰	توجه به چگونگی طرح مباحث حساس (۴)				
۱۱	مستدل بودن مطالب				
۱۲	استفاده از آیات، روایات و اصطلاحات همراه با تعریف و ترجمه آنها				
	مجموع امتیازات: از ۱۲۸				

توضیح:

۱) مقصود از شاخص ۲ این است که استاد تمامی سرفصلها را مورد بحث قرار دهد و بحث از تمامی زیرفصلها لزومی ندارد.

۲) مقصود از شاخص ۳ این است که استاد می‌تواند به انتخاب خود مهم‌ترین زیرفصل بحث را به صورت جامع مورد بررسی و تحلیل قرار دهد.

۳) مقصود از شاخص ۸ این است که جزوه به صورتی باشد که اصول و مسلمات علمی در آن رعایت گردد و از طرح آرائی که این اصول را مخدوش می‌سازد خودداری شود؛ زیرا نقد اصول و مسلمات، امری تخصصی است و ویژه مقاطع بالاتر است و طرح آن با وقت محدود دو واحد درس عمومی مناسب نیست.

۴) مقصود از شاخص ۱۰ این است که استاد در چگونگی طرح بحثهایی مانند امامت، خلافت و فروع آن و نیز بحثهای سیاسی، بسیار دقت کند و آنها را به شکل علمی، دفاع‌پذیر و به دور از هرگونه تعصب و لحن نامناسب ارائه کند.

ب) عامل شکلی:

ردیف	شاخص	۱	۲	۳	۴
۱	وجود مقدمه مناسب و فهرست مطالب در ابتدا				
۲	پیوستگی، انسجام و نظم منطقی بین فصول				
۳	دقت در ذکر مأخذ در پانویس و فهرست منابع در انتها				
۴	دسته بندی مطالب به جهت انتقال سریع و آسان به مخاطب (۱)				
۵	رعایت اخلاق نویسندگی (امانت در نقل و دوری از غرض ورزی در نقد)				
۶	رعایت نکات دستوری، نگارشی، ویرایشی و...				
۷	روان بودن متن (دوری از پیچیدگی های لفظی و محتوایی)				
۸	اجتناب از قلم فرسایی، نثر احساسی، عاطفی و شاعرانه				
	مجموع امتیازات: از ۶۰				

توضیح:

۱) مقصود از شاخص ۴ این است که مطالب متن، با حفظ انسجام و نظم منطقی، بر اساس اعداد یا حروف ابجد طوری دسته بندی گردد که موجب انتقال سریع و آسان به مخاطب شود.

عناوین درسی و سرفصل دروس معارف اسلامی

در این بخش ضمن درج مصوبه جلسه ۵۴۲ مورخ ۸۳/۴/۲۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی در خصوص عناوین دروس عمومی معارف اسلامی و نیز متن نامه رئیس محترم شورای اسلامی شدن مراکز آموزشی جناب آقای دکتر توفیقی خطاب به وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی، سرفصلهای مصوب در همه گرایشهای پنج گانه و نیز عناوین جدید دروس مطابق با جدول شماره ۱ به طور کامل و تفصیلی جهت اطلاع استادان و مدیران محترم گروه معارف اسلامی ارائه شده است.

از این پس همه همکاران امور معارف وظیفه دارند از سرفصلهای جدید پیروی کرده، مدیران محترم نیز پس از توجیه استادان معارف، بر این امر نظارت نمایند.

عناوین دروس عمومی معارف اسلامی

مصوب جلسه ۵۴۲ مورخ ۸۳/۴/۲۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی
شورای عالی انقلاب فرهنگی در جلسه ۵۴۲ مورخ ۸۳/۴/۲۳ به پیشنهاد وزارت
علوم، تحقیقات و فناوری (نامه شماره ۲/۲۲۹۶ مورخ ۸۳/۳/۲۳) عناوین سرفصل
دروس معارف اسلامی را به این شرح تصویب کرد:

۱. دروس عمومی معارف اسلامی در پنج گروه و با این عناوین درسی می باشند:

گرایش	کد درس	عنوان درس	واحد	ساعت
۱- مبانی نظری اسلام	۰۱۱	اندیشه اسلامی ۱ (مبدأ و معاد)	۲	۳۲
	۰۱۲	اندیشه اسلامی ۲ (نبوت و امامت)	۲	۳۲
	۰۱۳	انسان در اسلام	۲	۳۲
	۰۱۴	حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام	۲	۳۲
۲- اخلاق اسلامی	۰۲۱	فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)	۲	۳۲
	۰۲۲	اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)	۲	۳۲
	۰۲۳	آیین زندگی (اخلاق کاربردی)	۲	۳۲
	۰۲۴	عرفان عملی اسلام	۲	۳۲
۳- انقلاب اسلامی	۰۳۱	انقلاب اسلامی ایران	۲	۳۲
	۰۳۲	آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۲	۳۲
	۰۳۳	اندیشه سیاسی امام خمینی «ره»	۲	۳۲
۴- تاریخ و تمدن اسلامی	۰۴۱	تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی	۲	۳۲
	۰۴۲	تاریخ تحلیلی صدر اسلام	۲	۳۲
	۰۴۳	تاریخ امامت	۲	۳۲
۵- آشنایی با منابع اسلامی	۰۵۱	تفسیر موضوعی قرآن	۲	۳۲
	۰۵۲	تفسیر موضوعی نهج البلاغه	۲	۳۲

جمهوری اسلامی ایران
شورای عالی اقتصاد و فرهنگ

۲- گذراندن حداقل ۴ واحد از دروس مزبور برای دانشجویان دوره‌های کاردانی و حداقل ۱۲ واحد برای دانشجویان دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد پیوسته و دکترای حرفه‌ای الزامی است.

۳- دانشجویان دوره کاردانی موظفند یکی از دروس خود را از گروه «مبانی نظری اسلام» و درس دوم را از گروه «اخلاق اسلامی» انتخاب کنند.

۴- دانشجویان دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد پیوسته و دکترای حرفه‌ای موظفند دو درس خود را از گروه «مبانی نظری اسلام» و یک درس را از هر یک از چهار گروه دیگر انتخاب کنند.

۵- دانشجویان دوره‌های کارشناسی ناپیوسته با توجه به گذراندن چهار واحد درسی در دوره کاردانی صرفاً موظفند چهار درس از چهار گروه «مبانی نظری اسلام»، «انقلاب اسلامی»، «تاریخ تمدن اسلامی» و «آشنایی با منابع اسلامی» را انتخاب کنند.

۶- دانشجویان اقلیت‌های دینی می‌توانند دروس مورد نظر خود را بدون هیچ محدودیتی از بین کلیه دروس مندرج در جدول دروس عمومی معارف اسلامی انتخاب کرده و بگذرانند.

۷- سرفصل دروس مزبور پس از تصویب در شورای اسلامی شدن مراکز آموزشی به دانشگاهها و مراکز آموزش عالی ابلاغ می‌شود.

سید محمد خاتمی

رئیس جمهور و رئیس شورای عالی انقلاب فرهنگی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و تفریح

وزیر

جناب آقای دکتر پزشکیان
وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
جناب آقای دکتر جاسبی
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

با اهدای سلام و درود:

با استناد به بند ۷ مصوبه جلسه ۵۴۲ مورخ ۱۳۸۳/۴/۲۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی در مورد عناوین دروس معارف اسلامی (به شرح تصویر ضمیمه)، به پیوست یک نسخه عناوین درسی و سرفصل دروس معارف اسلامی، مصوب جلسه‌های مورخ ۱۳۸۳/۴/۹ و ۱۳۸۳/۱۰/۲۲ شورای اسلامی شدن مراکز آموزشی برای اجرا ابلاغ می‌شود.

دکتر جعفر توفیقی

رئیس شورای اسلامی شدن مراکز آموزشی

رونوشت:

- ۱- جناب آقای دکتر کی‌نژاد، دبیر محترم شورای عالی انقلاب فرهنگی، جهت استحضار
- ۲- دبیرخانه شورای اسلامی شدن مراکز آموزشی

اندیشه اسلامی ۱

(مبدأ و معاد)

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۱۱ پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۱، دروس مبانی نظری اسلام

هدف:

تبیین ضرورت پرداختن دانشجوی مسلمان به دین و مقولات دینی،
تعمیق و گسترش اطلاعات و تقویت خداباوری و ایمان دانشجویان در
زمینه مباحث مربوط به خداشناسی و رستاخیز.

سرفصل درس (برای ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی):

۱. انسان و ایمان

۱-۱- نیازهای معنوی انسان

۱-۲- نقش ایمان مذهبی در زندگی انسان

۱-۳- عقل و ایمان

۲. مفهوم خدا

۲-۱- برداشت‌های مختلف درباره خدا

۲-۲- خدا در ادیان ابراهیمی (یهود، مسیحیت، اسلام)

۳. خدایابی

۳-۱- دل و شهود

۳-۲- عقل و استدلال

۴. توحید و شرک

۴-۱- توحید ذاتی و صفاتی

۴-۲- توحید افعالی

۴-۳- توحید عبادی (توسل و شفاعت)

۵. سایر اوصاف خداوند

۵-۱- عدل الهی

۵-۲- حکمت و قدرت

۵-۳- مسئله شرور

۵-۴- جبر و اختیار (قضا و قدر)

۶. رستاخیز و جاودانگی

۶-۱- مرگ و برزخ

۶-۲- قیامت

منابع:

۱. معارف اسلامی ۱، محمد سعیدی مهر - امیر دیوانی، دفتر نشر معارف.

۲. معارف اسلامی ۱ و ۲، جمعی از نویسندگان، انتشارات سمت.

۳. معارف در آثار شهید مطهری، دفتر نشر معارف.

منابع تکمیلی درس اندیشه اسلامی ۱:

۱. درآمدی بر خداشناسی فلسفی، محسن جوادی، قم، معارف.

۲. طبیعت و حکمت، احمد دیلمی، قم، معارف.

۲. فلسفه دین (خدا، اختیار و شر)، الوین پلانتنیجا، ترجمه و توضیح محمد سعیدی مهر، قم، طه.
۴. نقد برهان ناپذیری وجود خدا، عسکری سلیمانی امیری، قم، بوستان کتاب.
۵. معارف قرآن (خداشناسی - کیهان شناسی - انسان شناسی)، محمدتقی مصباح یزدی، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رضی الله عنه.
۶. آیا خدایی هست، ریچارد سویین برن، ترجمه محمد جاودان، قم، دانشگاه مفید.
۷. فلسفه دین در قرن بیستم، چارلز تالیا فرو، ترجمه انشاءالله رحمتی، تهران، دفتر پژوهش و نشر سهروردی.
۸. درآمدی بر الهیات تطبیقی اسلام و مسیحیت، عبدالرحیم سلیمانی اردستانی، قم، طه.
۹. حیات جاودانه (معادشناسی)، امیر دیوانی، قم، معارف.
۱۰. مرگ و جاودانگی، ترجمه سیدمحسن رضازاده، تهران، دفتر پژوهش و نشر سهروردی.
۱۱. تبیین براهین اثبات خدا، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء.
۱۲. معارف اسلامی ۱ (مبثتی بر روش فعال)، رضا فیروزی، قم، انجمن معارف اسلامی ایران.
۱۳. دین پژوهی (جلد دوم)، ویراسته میرچالیا، ترجمه بهاءالدین خرمشاهی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
۱۴. تصویری از بهشت و جهنم، احمد حبیبیان، تهران، شرکت چاپ و نشر بین الملل.

اندیشه اسلامی ۲

(نبوت و امامت)

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
کد درس: ۰۱۲
پیشنیاز: اندیشه اسلامی ۱
از مجموعه ۱، دروس مبانی نظری اسلام

هدف:

گسترش آگاهی‌های دانشجویان در زمینه دین، پیامبری، اسلام، امامت و ولایت.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت در یک نیمسال تحصیلی):

۱. پیشینه دین و پیامبری

۱-۱- تعریف دین و پیشینه آن در تاریخ

۱-۲- یهودیت و مسیحیت، پیدایش و سرنوشت آنان

۱-۳- آشنایی با تورات و انجیل و مقایسه آن دو با قرآن

۱-۴- تأثیر حاکمیت مسیحیت بر جامعه غربی و مقایسه آن با تأثیر

اسلام در پیدایش تمدن اسلامی

۲. اهداف، ابعاد و قلمرو دین

۲-۱- ضرورت وحی و پیامبری برای سعادت معنوی و زندگی دنیایی

۲-۲- عصمت پیامبران

- ۲-۲- نقش دین در زندگی دنیایی (بررسی دیدگاه‌های اومانیسم، سکولاریزم و لیبرالیسم و نظریه جامعیت دین)
- ۲-۴- گوهر مشترک دین و راز تعدد ادیان و شرایع
- ۲-۵- رابطه علم و دین

۳. شناخت اسلام

- ۳-۱- قرآن و سنت
- ۳-۱-۱- اعجاز قرآن
- ۳-۱-۲- اعتبار سنت
- ۳-۱-۳- محکمت و متشابهات
- ۳-۲- عقل و جایگاه آن در شناخت دین
- ۳-۳- خاتمیت و پاسخگویی اسلام به نیازهای متغیر انسان
- ۳-۴- روش فهم دین (تکامل‌پذیری، فهم بشری، قداست فهم دینی، پلورالیسم دینی)

۴. امامت و ولایت

- ۴-۱- معنای امامت و ولایت
- ۴-۲- ابعاد و شئون امامت (مرجعیت دینی، ولایت سیاسی-ولایت معنوی)
- ۴-۳- عصمت امامان و ادله نصب آنان
- ۴-۴- مهدویت

۵. مرجعیت و ولایت در عصر غیبت

- ۵-۱- مرجعیت دینی در عصر غیبت
- ۵-۲- ولایت فقیه و رهبری سیاسی در زمان غیبت

۱-۲-۵- تاریخچه ولایت فقیه

۲-۲-۵- مبنای مشروعیت حکومت دینی و اختیارات ولی فقیه

۲-۲-۵- نصب، عزل و نظارت بر ولی فقیه

منابع:

۱. معارف اسلامی ۲، محسن جوادی و علیرضا امینی، دفتر نشر معارف.
۲. معارف اسلامی ۱ و ۲، جمعی از نویسندگان، سازمان سمت.
۳. معارف در آثار شهید مطهری، دفتر نشر معارف.

منابع تکمیلی درس اندیشه اسلامی (۱ و ۲):

۱. الهیات، جعفر سبحانی، قم، امام صادق.
۲. کلام اسلامی ۱، محمد سعیدی مهر، قم، طه.
۳. کلام اسلامی ۲، محمد سعیدی مهر، قم، طه.
۴. مجموعه آثار شهید مطهری (جلد چهارم)، شهید مطهری، تهران، صدرا.
۵. درآمدی بر کلام جدید، محمد هادی صادقی، قم، طه و معارف.
۶. جستارهایی در کلام جدید، جمعی از نویسندگان، تهران و قم، سمت و دانشگاه قم.
۷. آموزش عقاید، محمد تقی مصباح یزدی، تهران، سازمان تبلیغات.
۸. قلمرو دین، عبدالحسین خسروپناه، قم، مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی.
۹. فلسفه دین، دکتر احمد بهشتی، قم، بوستان کتاب.
۱۰. پرسش‌های ابدی، منصور شمس، قم، انجمن معارف اسلامی ایران.

انسان در اسلام

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۱۳ پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۱، دروس مبانی نظری اسلام

هدف:

آشنایی با دیدگاه اسلام درباره انسان، جایگاه او در نظام هستی و استعدادها و مسئولیت‌ها و آگاهی از ارزش واقعی انسان.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. کلیات و مفاهیم بنیادین

۱-۱- تعریف، اهمیت و ضرورت انسان‌شناسی

۱-۲- انسان‌شناسی از دیدگاه‌های مختلف (تجربی، اسطوره‌ای،

فلسفی، دینی و...)

۱-۳- انسان در نظرگاه عارفان مسلمان (مولوی، حافظ و...)

۲. ساحت‌های وجود انسان

۲-۱- طبیعت و نیازهای مادی انسان

۲-۲- معنویت و فطرت الهی انسان

۲-۳- عقل و آگاهی انسان

۲-۴- آزادی و مسئولیت انسان

۳. کمال انسان

۱-۳- عشق و محبت (عشق حقیقی، عشق مجازی و عشق کاذب)

۲-۳- سیر تکامل انسان (شناخت خدا، عبودیت و تکلیف)

۳-۳- مراتب کمال و صعود انسان

۴-۳- عوامل و موانع کمال

۴. از خودبیگانگی

۱-۴- معنای از خودبیگانگی و دیدگاه‌های موجود در این باره

۲-۴- زمینه‌ها، عوامل و پیامدهای از خود بیگانگی انسان

۲-۴- انسان مدرن و بیگانگی از خود

۴-۴- درمان خودبیگانگی

منابع:

۱. انسان در قرآن، مرتضی مطهری، تهران، صدرا.

۲. مبانی انسان‌شناسی در قرآن، عبدالله نصری.

۳. انسان‌شناسی (مجموعه کتب آموزشی از راه دور)، محمود رجبی،

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام

منابع تکمیلی:

۱. انسان‌شناسی، (مجموعه کتب آموزشی از راه دور)، محمود رجبی،

قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام.

۲. انسان از دیدگاه اسلام، دفتر همکاری حوزه و دانشگاه، احمد واعظی،

تهران، سمت.

۳. انسان از دیدگاه اسلام، عبدالله نصری، تهران، پیام نور.
۴. سیمای انسان کامل از دیدگاه مکاتب، عبدالله نصری، تهران، دانشگاه علامه طباطبائی.
۵. انسان کامل، مرتضی مطهری، تهران، صدرا.
۶. انسان در قرآن، مرتضی مطهری، تهران، صدرا.
۷. انسان و ایمان، مرتضی مطهری، تهران، صدرا.
۸. انسان‌شناسی فلسفی، هانس دیرکس، ترجمه محمدرضا بهشتی، تهران، هرمس.
۹. انسان از آغاز تا انجام، علامه سیدمحمدحسین طباطبائی، تهران، الزهرا.
۱۰. انسان در اسلام و مکاتب غربی، علی اصغر حلبی، تهران، اساطیر.
۱۱. فطرت در قرآن، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء.
۱۲. معارف قرآن (خداشناسی، کیهان‌شناسی، انسان‌شناسی)، مصباح یزدی، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره.
۱۳. اومانیسزم، تونی دیویس، ترجمه عباس مخبر، تهران، نشر مرکز.

حقوق اجتماعی و سیاسی در اسلام

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
کد درس: ۰۱۴
پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۱، دروس مبانی نظری اسلام

هدف:

آشنایی با ویژگی‌های نظام حقوقی اسلام و اصول بنیادین و انواع حقوق و آزادی‌های مدنی و سیاسی انسان از دیدگاه اسلام.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. مفاهیم اولیه و کلیات

۱-۱- مفهوم و انواع حق (حق تکوینی، تشریحی، حق الناس، حق الله و...)

۱-۲- منشأ و خاستگاه حق

۲. مبانی و ویژگی‌های نظام حقوقی اسلام (در مقایسه با سایر نظامها)

۲-۱- مبانی حقوق اسلامی

۲-۲- حقوق طبیعی و حقوق فطری

۲-۳- رابطه متقابل حق و تکلیف

۲-۴- جایگاه عدالت در نظام حقوقی اسلام

۲-۵- مفهوم، مبانی و انواع آزادی در اسلام

۲-۶- نسبت حقوق فرد و جامعه

۳. حقوق مدنی و اجتماعی در اسلام

- ۳-۱- حق حیات، تکامل و پیشرفت انسان
- ۳-۲- آزادی تفکر و عقیده
- ۳-۳- آزادی بیان و قلم
- ۳-۴- انتخاب شغل و مسکن و....
- ۳-۵- حق امنیت قضایی و عدالت اجتماعی

۴. حقوق سیاسی

- ۴-۱- حق مشارکت در امور سیاسی
- ۴-۲- حق نظارت عمومی
- ۴-۳- حق حاکمیت ملی

۵. حقوق زن

- ۵-۱- مبانی حقوق زن
 - ۵-۲- تفاوت‌های حقوق زن و مرد و علل آن
 - ۵-۳- اسلام و فمینیسم
۶. حقوق کودک در اسلام
 ۷. حقوق اقلیت‌ها در اسلام
 ۸. حقوق و روابط بین‌الملل در اسلام

منابع:

۱. اسلام و حقوق بشر، زین العابدین قربانی.
۲. نظام حقوق زن در اسلام، مرتضی مطهری، تهران، صدرا، ۱۳۷۴.
۳. پیرامون جمهوری اسلامی، مرتضی مطهری.
۴. حقوق جهانی بشر (از دیدگاه اسلام و غرب)، محمد تقی جعفری.

منابع تکمیلی:

۱. آزادی از نگاه استاد مطهری، حسین یزدی، تهران، صدرا، ۱۳۷۹.
۲. نظام حقوق زن در اسلام، مرتضی مطهری، تهران، صدرا، ۱۳۷۴.
۳. نظریه حقوقی اسلام، محمدتقی مصباح یزدی، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۰.
۴. حقوق بشر (نظریه‌ها و رویه‌ها)، حسین شریفی طراز کوهی، تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران، ۱۳۸۰.
۵. فلسفه حقوق بشر، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء، ۱۳۷۷.
۶. فلسفه حقوق، مصطفی دانش‌پژوه و قدرت الله خسروشاهی، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۰.
۷. حقوق بشر از منظر اندیشمندان، محمد بسته‌نگار، ۱۳۸۰، تهران، شرکت سهامی انتشار.
۸. حقوق بشر از دیدگاه اسلام (آراء دانشمندان ایرانی)، گروه نویسندگان، تهران، الهدی، ۱۳۸۰.
۹. آزادی‌های عمومی در حکومت اسلامی، راشد غنوشی، ترجمه حسین صابری، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۸۱.
۱۰. آزادی، عقل و ایمان، محمد سروش، قم، دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۱.
۱۱. در هوای حق و عدالت (از حقوق طبیعی تا حقوق بشر)، محمدعلی موحد، ۱۳۸۱، تهران، نشر کارنامه.
۱۲. حق و مصلحت، محمد راسخ، تهران، طرح نو، ۱۳۸۱.
۱۳. مبانی حقوق بشر، سیدصادق حقیقت و سیدعلی میرموسوی، تهران، موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر.

فلسفه اخلاق (با تکیه بر مباحث تربیتی)

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۲۱ پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۲، دروس اخلاق اسلامی

هدف:

توجیه باورهای اخلاقی و تقویت بنیان‌های فکری فراگیران و آشنایی با مکاتب و دیدگاه‌های مختلف اخلاقی با تأکید بر بیان دیدگاه‌های اندیشمندان اسلامی.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. کلیات

۱-۱- مفهوم، اهمیت و جایگاه فلسفه اخلاق

۱-۲- انواع پژوهش‌های اخلاقی (توصیفی، هنجاری و فرااخلاقی)

۱-۳- سیرفلسفه اخلاق در اندیشه اسلامی

۲. مسئولیت اخلاقی

۲-۱- معناشناسی مسئولیت اخلاقی

۲-۲- شرایط مسئولیت اخلاقی (مباحثی درباره جبر ژنتیکی، محیطی و...)

۲-۳- قلمرو مسئولیت اخلاقی

۳. واقع‌گرایی اخلاقی

۳-۱- واقع‌گرایی در مفاهیم اخلاقی

۳-۲- واقع‌گرایی در احکام اخلاقی

۴. معیار ارزش اخلاقی

۴-۱- سود و زیان شخصی یا گروهی

۴-۲- حسن و قبح ذاتی افعال

۴-۳- مطابقت با قانون عقل

۴-۴- امر و نهی الهی

۴-۵- حسن فعلی و فاعلی

۵. اطلاق و نسبیّت در اخلاق

۵-۱- انواع نسبیّت گرای اخلاقی (توصیفی، هنجاری و فرااخلاقی)

۵-۲- مکاتب اخلاقی نسبیّت‌گرا

۵-۳- نقل و نقد دلایل نسبیّت‌گرایان

۵-۴- مطلق‌گرایی اخلاقی

۵-۵- مکاتب مطلق‌گرا

۶. دین و اخلاق

۶-۱- نیازمندی‌های دین به اخلاق

۶-۲- وابستگی‌های اخلاق به دین

۶-۳- نقد و بررسی نظریه‌های تباین، اتحاد و تعامل

منابع:

۱. فلسفه اخلاق، محمدتقی مصباح یزدی به تحقیق و نگارش احمدحسین

شریفی، تهران، نشر بین الملل، ۱۳۸۱.

۲. مبادی اخلاق در قرآن، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء، ۱۳۷۹.

۳. فلسفه اخلاق، مرتضی مطهری، تهران، صدرا، ۱۳۸۱.

۴. فلسفه اخلاق، ویلیام کی. فرانکنا، ترجمه هادی صادقی، قم، طه، ۱۳۷۶.
 ۵. مسأله باید و هست، محسن جوادی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۵.

منابع تکمیلی:

۱. دروس فلسفه اخلاق، محمدتقی مصباح یزدی، تهران، اطلاعات، ۱۳۷۶.
 ۲. فلسفه اخلاق (پژوهش در بنیان‌های زبانی، فطری، تجربی، نظری و دینی اخلاق)، سید محمدرضا مدرسی، تهران، سروش، ۱۳۷۶.
 ۳. فلسفه اخلاق، مرتضی مطهری، تهران، صدرا، ۱۳۸۱.
 ۴. مجموعه آثار، مرتضی مطهری، ج ۱۲، مقاله «جاودانگی اصول اخلاقی»، تهران، صدرا، ۱۳۷۳.
 ۵. اصول فلسفه و روش رئالیسم، ج ۲، مقاله ششم (ادراکات اعتباری)، قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم.
 ۶. مسأله باید و هست، محسن جوادی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۵.
 ۷. فلسفه اخلاق در قرن حاضر، ج. وارنوک، ترجمه و تعلیقات صادق لاریجانی، تهران، مرکز ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۶۸.
 ۸. فلسفه اخلاق در قرن بیستم، مری وارنوک، ترجمه و تحشیه ابوالقاسم فنایی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۰.
 ۹. فلسفه اخلاق، پل ادواردز، ترجمه انشاء الله رحمتی، تهران، تیبیان، ۱۳۷۸.
 ۱۰. مبانی اخلاق در فلسفه غرب و فلسفه اسلامی، حسن معلمی، تهران، دانش و اندیشه معاصر، ۱۳۸۰.
 ۱۱. فلسفه اخلاق (مجموعه مقالات برگرفته از دائرةالمعارف فلسفه اخلاق)، ویراسته لارنس سی. بکر، ترجمه جمعی از مترجمان، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۰.
 ۱۲. مبادی اخلاق در قرآن، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء، ۱۳۷۹.
 ۱۳. درآمدی به فلسفه اخلاق، آر. اف. اتکینسون، ترجمه سهراب علوی‌نیا، تهران، مرکز ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۷۰.

اخلاق اسلامی (مبانی و مفاهیم)

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۲۲ پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۲، درس اخلاق اسلامی

هدف:

آشنایی دانشجویان با مبانی و مفاهیم اخلاق اسلامی در حوزه فضایل و رذایل اخلاقی، به منظور کسب فضیلت‌ها و پرهیز از رذیلت‌های اخلاقی.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. کلیات

۱-۱- مفهوم، اهمیت و جایگاه علم اخلاق اسلامی

۱-۲- تاریخچه علم اخلاق اسلامی

۱-۳- رویکردهای مختلف در علم اخلاق اسلامی

۲. مبانی اخلاق اسلامی

۲-۱- هدفمندی زندگی انسان

۲-۱-۱- عوامل و موانع قرب

۲-۱-۲- مراتب و درجات قرب به خدا

۲-۲- خودشناسی

۲-۲-۱- ابعاد وجود انسانی (بعد متعالی و مادی) و جاودانگی او

۲-۲-۲- آزادی و اختیار

۲-۲-۳- نقش عقیده و عمل در تکوین شخصیت انسان

۳. فضایل و رذایل اخلاقی

۳-۱- در رابطه انسان با خدا (معنویت و بندگی)

۳-۲- در رابطه با خود (اخلاق فردی)

۳-۳- در رابطه با دیگران (اخلاق اجتماعی)

۳-۴- فضایل اخلاقی

۳-۴-۱- محبت به خدا و اولیای الهی

۳-۴-۲- توکل

۳-۴-۳- قناعت

۳-۴-۴- یاد مرگ

۳-۴-۵- تفکر

۳-۴-۶- اخلاص

۳-۴-۷- خوف و رجاء

۳-۴-۸-

۳-۵- رذایل اخلاقی

۳-۵-۱- دنیاگرایی

۳-۵-۲- پیروی از هوای نفس

۳-۵-۳- غرور

۳-۵-۴- خود فراموشی

۳-۵-۵- ریا

۳-۵-۶- آفات زبان

۳-۵-۷-

منابع:

۱. مبانی تعلیم و تربیت در قرآن و احادیث، بخش پنجم (اخلاق یا قوانین رفتاری)، رضا فرهادیان.
۲. اخلاق اسلامی، احمد دیلمی و مسعود آذربایجانی، دفتر نشر معارف.
۳. اخلاق اسلامی، محمدعلی سادات، تهران، سمت.
۴. اخلاق در قرآن، محمدتقی مصباح یزدی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رضی الله عنه.

منابع تکمیلی:

۱. مبانی تعلیم و تربیت در قرآن و احادیث، بخش پنجم (اخلاق یا قوانین رفتاری)، رضا فرهادیان.
۲. مبانی اخلاق و تربیت اسلامی، قادر فاضلی، قم، مهر، ۱۳۷۰.
۳. اخلاق و تربیت اسلامی، محمدتقی رهبر و محمدحسن رحیمیان، تهران، سمت، ۱۳۷۷.
۴. مراحل اخلاق در قرآن، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء، ۱۳۷۹.
۵. اخلاق، سیدعبدالله شبّر، ترجمه محمدرضا جباران، قم، هجرت، ۱۳۷۸.
۶. علم اخلاق اسلامی (ترجمه کتاب جامع السعادات)، ترجمه دکتر سیدجلال‌الدین مجتوبی، ج ۱ و ۲، تهران، حکمت، ۱۳۷۷.
۷. پند جاوید، ج ۱ و ۲، محمدتقی مصباح یزدی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رضی الله عنه، ۱۳۸۰.
۸. راهیان کوی دوست (شرح حدیث معراج)، محمدتقی مصباح یزدی، قم،

موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته، ۱۳۸۰.

۹. ره —وشه (پندهای رسول اکرم صلی الله علیه و آله به ابوزر)، ج ۱ و ۲، محمدتقی

مصباح یزدی، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته، ۱۳۸۰.

۱۰. بر درگاه دوست (شرح فراهایی از دعای افتتاح و ابوحمزه ثمالی)،

(بخش سوم، قسمت هفتم و هشتم)، محمدتقی مصباح یزدی، تحقیق

و نگارش عباس قاسمیان، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام

خمینی رحمته، ۱۳۷۹.

۱۱. تعلیم و تربیت در اسلام، مرتضی مطهری، تهران، صدرا، ۱۳۷۷.

۱۲. شرح حدیث جنود عقل و جهل، امام خمینی رحمته، تهران، مؤسسه تنظیم و

نشر آثار امام خمینی رحمته، ۱۳۸۰.

۱۳. مکارم الاخلاق، حسن بن الفضل الطبرسی، بیروت، دارالوفاق، ۱۴۲۰ق.

۱۴. مبادی اخلاق در قرآن، عبدالله جوادی آملی، قم، اسراء، ۱۳۷۹.

آیین زندگی (اخلاق کاربردی)

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۲۳ پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۲، درس اخلاق اسلامی

هدف:

آشنایی دانشجویان با معیارهای اخلاقی اسلام درباره مهم‌ترین ابعاد زندگی روزمره و ایجاد زمینه‌ای برای گرایش بیشتر به پذیرش موازین اخلاقی اسلام درباره مسایل فردی و اجتماعی.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. اهمیت، جایگاه و ابعاد اخلاق اجتماعی در اسلام

۲. اخلاق دانشجویی

۱-۲- رابطه اخلاقی دانشجو با خود

۲-۲- رابطه اخلاقی دانشجو با استاد

۳-۲- رابطه اخلاقی دانشجو با سایر دانشجویان

۳. اخلاق آموزش و پژوهش

۱-۳- تأثیر ویژگی‌های اخلاقی انسان در آموزش و پژوهش علمی

۲-۳- ویژگی‌ها و محدودیت‌های اخلاقی پژوهش و آموزش

۳-۳- اخلاق نقد

۴. اخلاق کار و معیشت

۴-۱- شیوه‌های اخلاقی و غیر اخلاقی کسب ثروت

۴-۲- معیارهای اخلاقی انتخاب شغل و...

۵. اخلاق معاشرت

۵-۱- صله ارحام

۵-۲- اخلاق شهروندی

۵-۳- مدارا

۵-۴- مسؤولیت‌پذیری و...

۶. اخلاق نیایش

۶-۱- نیاز انسان به نیایش

۶-۲- اخلاق و آداب معاشرت

۶-۳- حیات معقول در پرتو نماز

۷. اخلاق دوستی و رفاقت

۷-۱- نقش دوست در سعادت و شقاوت انسان

۷-۲- معیارهای شناخت دوست خوب

۷-۳- وظایف و حقوق دوستان در قبال یکدیگر و...

۸. اخلاق جنسی

۸-۱- اهمیت و جایگاه غریزه جنسی در اخلاق

۸-۲- حدود ارتباط زن و مرد (دختر و پسر) با یکدیگر

۸-۳- فضایل اخلاقی مربوط به امور جنسی (حجاب، حیا، عفت و...)

۸-۴- آسیب‌شناسی اخلاق جنسی

۹. اخلاق گزینش همسر

- ۱-۹- ویژگی‌های همسر شایسته از نظر اسلام
- ۲-۹- فضایل و رذایل اخلاقی در زندگی زناشویی
- ۳-۹- راه‌های انتخاب همسر
- ۴-۹- ویژگی‌های یک زندگی موفق
- ۵-۹- راه‌های دستیابی به زندگی موفق

۱۰. اخلاق سیاست

- ۱-۱۰- وظایف اخلاقی دولتمردان در قبال مردم
- ۲-۱۰- وظایف اخلاقی مردم در قبال دولت
- ۳-۱۰- راه‌های غیر اخلاقی کسب قدرت و جلب رأی و...

۱۱. اخلاق گفتگو و نقد

- ۱-۱۱- محوریت حق و حقیقت‌طلبی
- ۲-۱۱- فضایل و رذایل اخلاقی مربوط به گفتگو

۱۲. اخلاق محیط زیست

- ۱-۱۲- آداب تعامل انسان با محیط خود
- ۲-۱۲- راه‌حلهای اخلاقی مشکلات زیست محیطی
- ۳-۱۲- وظیفه ما در قبال تخریب محیط زیست

تذکر:

می‌توان درس‌های مربوط به تخصص‌ها و دانشکده‌های خاص را به عنوان درس‌های بدیل نیز بر این مجموعه افزود تا در صورت تمایل

استاد و دانشجویان، تدریس شود؛ به عنوان نمونه، سرفصل‌هایی مانند: «اخلاق ورزش» برای دانشجویان رشته‌های تربیت بدنی، «اخلاق رسانه» برای دانشکده‌های هنر و ارتباطات، «اخلاق کشاورزی» برای دانشجویان رشته‌های کشاورزی، «اخلاق مدیریت» برای دانشجویان این رشته، «اخلاق قضاوت» برای تدریس در دانشکده‌های حقوق و...

منابع:

با توجه به این که تا به حال چنین طرح و پژوهشی (که جامع همه یا اکثر مباحث یاد شده باشد) وجود نداشته است، نمی‌توان منبعی کامل برای این درس معرفی کرد؛ هر چند می‌توان برای برخی از بخش‌های آن، کتاب یا کتابهایی را نام برد.

منابع تکمیلی:

۱. اخلاق کارگزاران در حکومت اسلامی، عبدالله جوادی آملی، تهران، رجاء، ۱۳۷۶.
۲. امام، اخلاق، سیاست (بخش دوم)، سید حسن اسلامی، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۱.
۳. اخلاق، عبدالله شبر، ترجمه محمدرضا جباران، قم، هجرت، ۱۳۷۸.
۴. اخلاق در قرآن، محمدتقی مصباح یزدی، ج دوم، تحقیق و نگارش محمد حسین اسکندری، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، ۱۳۷۷.
۵. نگرشی بر اخلاق از دیدگاه قرآن (فصل هفتم)، ناصر خدایاری و صادق مرادی، تبریز، سالار، ۱۳۷۹.

۶. «درآمدی بر تربیت جنسی در نهج البلاغه»، حافظ ثابت، مجله تربیت اسلامی، مرکز مطالعات تربیت اسلامی، کتاب چهارم، زمستان ۱۳۷۹.
۷. پند جاوید، ج اول، محمدتقی مصباح یزدی، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۰.
۸. ره توشه (پندهای رسول اکرم صلی الله علیه و آله به ابوزر)، ج دوم، محمدتقی مصباح یزدی، قم، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام، ۱۳۸۰.
۹. اخلاق زن و شوهر و تنظیم خانواده، بخش اول، احمد صادقی اردستانی، حافظ نوین، ۱۳۸۰.
۱۰. سیری در مسائل خانواده، درس یازدهم، حبیب الله طاهری، تهران، نشر بین الملل، ۱۳۸۱.
۱۱. اخلاق نقد، سید حسن اسلامی، قم، نشر معارف.
۱۲. اخلاق و آداب دانشجویی، علی اکبر کلانتری ارسنجانی، قم، نشر معارف.
۱۳. نظام خانواده در اسلام، حسین انصاریان، قم، انتشارات ام اییها، زمستان ۱۳۷۸.
۱۴. اخلاق معاشرت، جواد محدثی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۲.
۱۵. گفتگوی تمدن‌ها در قرآن و حدیث، محمدی ری شهری، ترجمه محمدعلی سلطانی، قم، دارالحدیث، ۱۳۷۹.
۱۶. «تربیت سیاسی کارگزاران در سیره و کلام امام علی»، محمد احسانی، تربیت اسلامی، شماره ۴، ص ۴۶۱ - ۴۸۰.
۱۷. «درآمدی بر مبانی، اصول و روش‌های تربیت سیاسی از دیدگاه امام علی علیه السلام»، محمد حسینی، تربیت اسلامی، شماره ۴، ص ۴۴۱ - ۴۶۱.
۱۸. منیة المرید فی آداب المفید و المستفید، الشهدید الثانی، قم، مؤسسه النشر الاسلامی، ۱۴۱۹ ه.ق.

عرفان عملی در اسلام

نوع واحد: نظری

تعداد واحد: ۲

پیشنیاز: ندارد

کد درس: ۰۲۴

از مجموعه ۲، دروس اخلاق اسلامی

هدف:

آشنایی دانشجویان با شیوه صحیح سیر و سلوک عرفانی، دفاع از عرفان عملی اسلام در برابر شیوه‌های بدیل و ایجاد زمینه تربیت و تزکیه نفس.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. کلیات

۱-۱- تعریف عرفان عملی و تفاوت آن با علم اخلاق و عرفان نظری

۱-۲- جایگاه و اهمیت عرفان عملی

۲. راه‌های متفاوت سیر و سلوک عرفانی

۲-۱- معرفی راه‌های متنوع سیر و سلوک عرفانی

۲-۲- معیارهای گزینش بهترین و مناسب‌ترین راه سیر و سلوک

۳. دین و عرفان

۳-۱- نقش دین در ارایه راه صحیح سیر و سلوک

۳-۲- راه صحیح سیر و سلوک در گفتار و کردار معصومان علیهم‌السلام

۳-۳- مسأله طریقت، شریعت و حقیقت

۴. اهداف سیر و سلوک

۴-۱- معرفت حق

۴-۲- عشق به حق، عشق به مظاهر حق

۴-۳- قرب به حق

۴-۴- رجعت به حق (لقاءالله، فناء فی الله، بقاء بالله)

۵. نقش راهنما (پیر) در سیر و سلوک عرفانی

۵-۱- ضروری یا غیر ضروری بودن راهنما در عرفان

۵-۲- خطرات و آفات پیرگزینی

۵-۳- پرهیز از پیروی مرشدهای دروغین

۶. تزکیه و تهذیب نفس

۶-۱- انواع نفس: نفس اماره، لوّامه، مطمئنّه

۶-۲- ریاضت‌های مشروع و نامشروع برای تهذیب نفس

۶-۳- مراحل تزکیه نفس

۶-۴- مراقبه و محاسبه

۶-۵- آثار و پیامدهای تزکیه نفس

۷. مقامات عارفان

۷-۱- توبه

۷-۲- ورع

۷-۳- زهد

۴-۷- فقر

۵-۷- صبر

۶-۷- توکل

۷-۷- رضا

۸. حالات عارفان

۱-۸- قرب و محبت

۲-۸- خوف و رجا و شوق

۳-۸- انس و اطمینان

۴-۸- مشاهده

۵-۸- یقین

۹. آثار و اسرار نماز

۱-۹- اسرار مشترک عبادات (خشوع، طمأنینه، حضور قلب و...)

۲-۹- اسرار نماز (مقدمات، اجزاء، تعقیبات)

۳-۹- نقش نماز در سیر استکمالی روح

تذکر:

۱. در بیان تعداد مقامات و احوال عارفان، اقوال متعدد و مختلفی وجود دارد. بنابراین در تدوین نهایی آنها لازم است با الهام از آیات و روایات و سیره معصومان علیهم السلام و همچنین سخنان عارفان راستین، ترتیبی دقیق و منطقی اعمال شود.

۲. ضمن مباحث این درس می‌توان حالات و درس‌هایی از زندگی عارفان بزرگ مسلمان را نیز آورد، به عبارت دیگر: الگوهای عینی و واقعی سیر و سلوک را معرفی کرد.

منابع:

۱. چهل حدیث، امام خمینی رحمته‌الله‌علیه.
۲. رساله لقاء الله، میرزا جواد ملکی تبریزی رحمته‌الله‌علیه.
۳. مراحل اخلاق در قرآن، آیت الله جوادی آملی، قم، اسراء، ۱۳۷۹.
۴. عرفان نظری، سید یحیی یثربی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۰.
۵. عرفان عملی در اسلام، سید یحیی یثربی، قم، نشر معارف.

منابع تکمیلی:

۱. به سوی خودسازی، فصل نهم (راه رسیدن به قرب الهی)، محمدتقی مصباح یزدی، قم، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته‌الله‌علیه، ۱۳۸۰.
۲. در آسمان معرفت (تذکره اوحدی از عالمان ربانی به بیان و بنان علامه حسن حسن‌زاده آملی)، تهیه و تنظیم از محمد بدیعی، انتشارات تشیع، ۱۳۷۹.
۳. اخلاق عارفان (بخش ششم: مقامات یا ملکات نفس)، مهین پناهی، تهران، روزنه، ۱۳۷۸.
۴. عرفان اسلامی، محمدتقی جعفری، تهران، موسسه تدوین و نشر آثار علامه جعفری، ۱۳۷۸.
۵. رساله سیر و سلوک (منسوب به بحر العلوم)، (بخش دوم)، مشهد،

- انتشارات نور ملکوت قرآن، ۱۴۲۲ ق.
۶. عرفان اسلامی چیست؟، مارتین لینگز، ترجمه فروزان راسخی، تهران، دفتر پژوهش و نشر سهروردی، ۱۳۷۸.
۷. عرفان ناب، احد باقرزاده، قم، تپش، ۱۳۸۱.
۸. مقامات معنوی (ترجمه و تفسیر منازل السائرین خواجه عبدالله انصاری)، محسن بینا، ۱۳۷۸.
۹. مرصاد العباد، نجم رازی، به اهتمام محمدامین ریاحی، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۷۹.
۱۰. تذکرة الاولیاء، شیخ فریدالدین عطار نیشابوری، تحقیق محمد استعلامی، تهران، زوآر، ۱۳۸۰.
۱۱. شرح فصوص الحکم، تاج‌الدین حسین خوارزمی، تحقیق حسن حسن‌زاده آملی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۹.
۱۲. شرح مقدمه قیصری بر فصوص الحکم، جلال‌الدین آشتیانی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۸۰.

انقلاب اسلامی ایران

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۳۱ پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۳، دروس انقلاب اسلامی

هدف:

آشنایی نظری با علل و عوامل پیدایش انقلاب اسلامی و بررسی تحلیلی تحولات فرهنگی، اجتماعی و سیاسی انقلاب اسلامی و مسایل پس از آن.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. مفاهیم و کلیات

۱-۱- تعریف فرهنگ، تاریخ، نظام اجتماعی و نهادها، قدرت، حاکمیت و...

۱-۲- انقلاب و تغییرات اجتماعی و نظریه‌ها

۲. زمینه‌های فرهنگی، تاریخی و سیاسی جامعه معاصر ایران

۲-۱- مشروطه و عوامل تأثیرگذار در آن (عوامل فرهنگی، سیاسی، اقتصادی،

خارجی و...)

۲-۲- تحلیل تحولات اجتماعی و سیاسی ایران پس از مشروطه

۲-۳- کودتای ۱۲۹۹ و تأسیس سلسله پهلوی، زمینه و عوامل داخلی و خارجی

۲-۴- تحلیل ساخت قدرت پهلوی دوم

۳-۱- ملی شدن نفت و کودتای ۲۸ مرداد

۳-۲- نیروهای کاری-سیاسی مخالف رژیم پهلوی

۵. امام خمینی و فرایند شکل‌گیری انقلاب اسلامی (از ۱۳۴۲-۱۳۵۷)
۶. ماهیت، آرمان و نقش مردم و رهبری در پیروزی انقلاب اسلامی
۷. بازتاب و تأثیرات انقلاب اسلامی در جهان اسلام و در دنیای معاصر
۸. دستاوردها و چالش‌های انقلاب اسلامی

منابع:

۱. انقلاب اسلامی و چرایی و چگونگی رخداد آن، جمعی از نویسندگان، قم، نشر معارف.
۲. حدیث پیمانه، حمید پارسانیا، قم، دفتر نشر معارف.
۳. انقلاب اسلامی، زمینه و پیامدها، منوچهر محمدی، قم، دفتر نشر معارف.
۴. شکل‌گیری انقلاب اسلامی، از سلطنت پهلوی تا جمهوری اسلامی، محسن میلانی، مترجم: مجتبی عطارزاده، گام نو.
۵. چارچوبی برای تحلیل و شناخت انقلاب اسلامی ایران، محمدباقر حشمت‌زاده، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، تهران، ۱۳۷۹.

منابع تکمیلی:

۱. انقلاب اسلامی، زمینه‌ها و پیامدها، منوچهر محمدی، قم، دفتر نشر معارف.
۲. انقلاب اسلامی و چرایی و چگونگی رخداد آن، جمعی از نویسندگان، قم، دفتر نشر معارف.
۳. حدیث پیمانه، حمید پارسانیا، قم، دفتر نشر معارف.
۴. چارچوبی برای تحلیل و شناخت انقلاب اسلامی ایران، محمدباقر حشمت‌زاده، انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، تهران، ۱۳۷۹.

۵. حدیث انقلاب، جستارهایی در انقلاب اسلامی ایران، دفتر مطالعات انقلاب اسلامی.
۶. شکل‌گیری انقلاب اسلامی، محسن میلانی، مترجم: مجتبی عطارزاده، گام نو.
۷. ایران پس از انقلاب، هوشنگ امیراحمدی و منوچهر پروین، مترجم: علی مرشدی‌زاده، انتشارات باز.
۸. پیرامون انقلاب اسلامی، شهید مرتضی مطهری، انتشارات صدرا.
۹. انقلاب اسلامی در ایران، حامد الگار، مترجم: مرتضی اسعدی و حسن چیدری، انتشارات قلم.
۱۰. اقتصاد سیاسی ایران (از مشروطیت تا پایان سلسله پهلوی)، محمدعلی همایون کاتوزیان، مترجمان: محمدرضا نفیسی و کامبیز عزیزی، نشر مرکز، تهران، ۱۳۷۲.
۱۱. انقلاب اسلامی در مقایسه با انقلابهای فرانسه و روسیه، منوچهر محمدی، انتشارات سعید.

آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۳۲ پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۳، دروس انقلاب اسلامی

هدف:

آشنایی با اصول و مبانی قانون اساسی و نسبت آن با قوانین دیگر و حقوق و آزادی‌های عمومی مقرر در آن.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. مفهوم قانون اساسی و تاریخچه آن در ایران

۱-۱- قانون اساسی در دوره مشروطه

۱-۲- قانون اساسی در جمهوری اسلامی

۲. مبانی فقهی-نظری قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۳. ریشه‌های فرهنگی و اجتماعی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۴. محورها و فصول اساسی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

۴-۱- اصول کلی

۴-۲- حقوق و آزادی‌های عمومی

۴-۳- رهبری

۴-۴- قوه قضائیه

۴-۵- قوه مجریه

۶-۴- قوه مقننه

۷-۴- سیاست خارجی

۵. بازنگری در قانون اساسی

۶. مقایسه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با قانون اساسی سایر کشورها.

منابع:

۱. آشنایی با قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، محمدجواد رسطلا.
۲. بایسته‌های حقوق اساسی، ابوالفضل قاضی، تهران، دادگستر.
۳. مبانی حقوق عمومی، ناصر کاتوزیان، تهران، دادگستر.
۴. حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، محمد هاشمی، تهران، دانشگاه شهید بهشتی

منابع تکمیلی:

۱. حقوق اساسی تطبیقی، جلال‌الدین مدنی، تهران، پایدار.
 ۲. حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران، محمد هاشمی، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
 ۳. تشخیص مصلحت نظام (از دیدگاه فقهی - حقوقی)، محمدجواد رسطلا، پژ و مشکدة فرهنگ و اندیشه اسلامی.
 ۴. بایسته‌های حقوق اساسی، ابوالفضل قاضی، تهران، دادگستر.
 ۵. مبانی حقوق عمومی، ناصر کاتوزیان، تهران، دادگستر.
- م گفتارهایی در حقوق عمومی، ابوالفضل قاضی، تهران، دادگستر.

اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
کد درس: ۰۲۳
پیشنیاز: ندارد
از مجموعه ۳، دروس انقلاب اسلامی

هدف:

آشنایی با بنیادها، چارچوب و اصول اندیشه سیاسی بنیان گذار جمهوری اسلامی و شناخت سیره و قواعد حاکم بر رفتار سیاسی ایشان.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. زندگی علمی - سیاسی امام خمینی علیه السلام
۲. مبانی معرفتی و اعتقادی اندیشه‌های سیاسی امام
۳. مروری بر اصول اندیشه سیاسی امام
 - ۱- ۳-۱- ضرورت حکومت اسلامی
 - ۲- ۳-۲- معیار مشروعیت حکومت
 - ۳- ۳-۳- ولایت مطلقه فقیه
۴. مسایل و محورهای مهم در دیدگاهها و اندیشه سیاسی امام
 - ۱- ۴-۱- جمهوری اسلامی
 - ۲- ۴-۲- جایگاه مجلس و قانونگذاری
 - ۳- ۴-۳- نقش مردم در حکومت
 - ۴- ۴-۴- انتخابات و اراده عمومی

- ۴-۵- قانون اساسی
- ۴-۶- احزاب و گروه‌ها و مشارکت سیاسی
- ۴-۷- اصول و مبانی سیاست خارجی
- ۴-۸- استکبار جهانی و نظام بین‌الملل
- ۴-۹- مسئله فلسطین و امت اسلامی
- ۴-۱۰- جریان‌های اجتماعی-سیاسی معاصر ایران
- ۴-۱۱- مستضعفان و عدالت اجتماعی

منابع:

۱. اندیشه‌های فقهی، سیاسی امام خمینی علیه السلام، کاظم قاضی‌زاده، مرکز تحقیقات استراتژیک.
۲. امام خمینی در پنج حوزه معرفت سیاسی، سیدعلی قادری.
۳. اندیشه سیاسی امام خمینی علیه السلام، عبدالوهاب فراتی.
۴. تأملاتی بر اندیشه سیاسی امام خمینی علیه السلام، دکتر محمدرضا دهشیری.

منابع تکمیلی:

۱. زندگینامه سیاسی امام خمینی، محمدحسن رجبی، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
۲. نهضت امام خمینی، سیدحمید روحانی، موسسه چاپ و نشر عروج.
۳. امام، اخلاق، سیاست، سیدحسن اسلامی، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام.
۴. امام خمینی و جامعه مدنی، محمد مهدی براتعلی‌پور، موسسه تنظیم و

و نشر آثار امام خمینی علیه السلام.

۵. مشروعیت قدرت از دیدگاه امام خمینی علیه السلام، علی خالقی، موسسه تنظیم

و نشر آثار امام خمینی علیه السلام.

۶. درآمدی بر نظریه سیاسی امام خمینی علیه السلام، محمدرضا دهشیری، مرکز

اسناد انقلاب اسلامی.

۷. امام خمینی و گفتمان غرب، علی خالقی، انجمن معارف اسلامی ایران.

۸. اندیشه‌های فقهی، سیاسی امام خمینی علیه السلام، کاظم قاضی‌زاده، مرکز

تحقیقات استراتژیک.

۹. مؤلفه‌های اندیشه سیاسی امام خمینی علیه السلام، گروه تحقیقات سیاسی

اسلام و پژوهشگاه علوم اسلامی و مطالعات فرهنگی.

تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی

تعداد واحد: ۲	نوع واحد: نظری
کد درس: ۰۴۱	پیشنیاز: ندارد
از مجموعه ۴، دروس تاریخ و تمدن اسلامی	

هدف:

آشنایی با شکل‌گیری تمدن اسلامی و عناصر داخلی و خارجی مؤثر در تعالی و انحطاط آن به منظور تقویت خودباوری و تحکیم هویت ملی اسلامی.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. مباحث پایه

۱-۱- واژه‌شناسی تاریخ، فرهنگ، تمدن و تجدد

۱-۲- عناصر تشکیل دهنده فرهنگ و تمدن

۱-۳- تعریف تمدن اسلامی و محدوده تاریخی و جغرافیایی آن

۲. تمدن اسلامی و علل و عوامل آن

۲-۱- ویژگی‌های تمدن اسلامی

۲-۲- نهضت شکوفایی علمی در تمدن اسلامی

۲-۳- نهادهای سیاسی، اجتماعی و علمی تمدن اسلامی

۲-۴- علل و عوامل اعتقادی، فرهنگی و اجتماعی، پیدایش و شکوفایی

تمدن اسلامی

۲-۵- تأثیر فرهنگ‌ها و تمدن‌های پیشین در پیدایش تمدن اسلامی

(یونان، ایران و...)

۶-۲- خدمات متقابل اسلام و ایران

۳. زمینه‌های ضعف، علل و عوامل رکود تمدن اسلامی

۱-۳- تهاجم دشمنان خارجی (مغول، صلیبیان و...)

۲-۲- اشرافی‌گری و حکومت‌های خودکامه و دور شدن خلافت از

معیارهای اصیل اسلامی

۲-۳- تحجرگری و محدودیت‌های سیاسی و اجتماعی

۴-۳- دنیاپرستی و انحطاط اخلاقی و انحراف از اسلام راستین

۴. تأثیر تمدن اسلامی بر تمدن غرب و پیدایش رنسانس

۵. ظرفیت‌های موجود در جهان اسلام

۱-۵- موقعیت جغرافیایی و ژئوپلتیک کشورهای اسلامی

۲-۵- منابع زیرزمینی و انسانی کشورهای مسلمان

۳-۵- سرمایه فرهنگی و معنوی اسلام

۶. انحطاط معنوی و بحرانهای درونی دنیای مدرن

منابع:

۱. تمدن اسلامی در اندیشه سیاسی امام خمینی (مجموعه مقالات)،

مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی علیه السلام.

۲. دانش مسلمین، محمدرضا حکیمی.

۳. تاریخ تمدن اسلامی، میان محمد شریف، ترجمه خلیل خلیلیان.

۴. خدمات متقابل اسلام و ایران، مرتضی مطهری.

۵. علم و تمدن در اسلام، سیدحسین نصر، ترجمه احمد آرام، تهران، نشر اندیشه.

۶. تاریخ فرهنگ و تمدن اسلامی، زین العابدین قربانی.

۷. مسلمانان در بستر تاریخ، یعقوب جعفری.

منابع تکمیلی:

۱. هفت قرن فراز و نشیب تمدن اسلامی در اسپانیا، ایگناسیو اولاکوئه،

ترجمه ناصر موفقیان.

۲. تاریخ تمدن غرب و مبانی آن در شرق، کرین بریتون و دیگران، ترجمه

پرویز داریوش.

۳. نقش پیامبران در تمدن انسان، فخرالدین حجازی.

۴. تاریخ تمدن (مشرق زمین گاهواره تمدن)، ویل دورانت، ترجمه احمد

آرام، ج ۱.

۵. ریشه‌های ضعف و عقب افتادگی مسلمین، سمیع عاطف الزین، ترجمه

محمود رجبی و محمد تقی کمالی نیا.

۶. تاریخ دانشگاه‌های بزرگ اسلامی، عبدالرحیم غنیمه، ترجمه نورالله کسای.

۷. تاریخ و فرهنگ، مجتبی مینوی.

۸. تاریخ علوم اسلامی، جلال الدین همایی.

۹. تاریخ و تمدن و فرهنگ ایران از اسلام تا صفویه، احمد تاجبخش،

انتشارات نوید، شیراز.

۱۰. تاریخ آموزش و پرورش اسلام و ایران، علی محمد الماسی.

۱۱. منابع فرهنگ اسلامی، میان محمدشریف، ترجمه خلیل خلیلیان.

۱۲. مقدمه ابن‌خلدون، عبدالرحمن ابن‌خلدون، ترجمه محمد پروین

گنابادی، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.

۱۳. میراث اسلام یا آنچه مغرب زمین به ملل اسلامی مدیون است، سیزده تن از مستشرقین و استادان دانشگاه‌های انگلستان، ترجمه مصطفی علم، تهران، کتابفروشی مهر.

۱۴. دین و دولت در اندیشه اسلامی، محمد سروش.

۱۵. علم تاریخ در گستره تمدن اسلامی، دکتر صادق آئینه‌وند.

۱۶. اسلام و تمدن اسلامی، آندره هیکل، ترجمه حسن فروغی.

۱۷. نقش فرهنگ و تمدن اسلامی در بیداری غرب، ذکراالله محمدی.

۱۸. تاریخ و تمدن، علی شریعتی.

۱۹. سیر حکمت در اروپا، محمدعلی فروغی.

۲۰. علل پیشرفت اسلام و انحطاط مسلمین، زین العابدین قربانی.

۲۱. مجموعه مقالات فرهنگ و تمدن اسلامی، تدوین محمد نصیری، انتشارات معارف.

۲۲. مدارس نظامیه و تاثیرات علمی و اجتماعی آن، نورالله کسائی.

۲۳. فرهنگ اسلام در اروپا، زیگرید هونکه، ترجمه مرتضی رجایی.

۲۴. تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلامی، ذبیح الله صفا.

۲۵. تاریخ تمدن اسلام، جرجی زیدان، ترجمه جواهر کلام.

تاریخ تحلیلی صدر اسلام

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۴۲ پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۴، دروس تاریخ و تمدن اسلامی

هدف:

آشنایی با چگونگی ظهور و گسترش اسلام و شیوه‌گذر از جامعه جاهلی به جامعه اسلامی.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. مباحث پایه

۱-۱- تعاریف، تقسیمات، فواید تاریخ

۱-۲- آشنایی با مورخان و منابع و مآخذ مهم تاریخ اسلام

۱-۳- رویکرد شرق‌شناسی به تاریخ اسلام و نقد آن

۲. جهان در آستانه بعثت

۲-۱- اوضاع اجتماعی، فرهنگی جزیره‌العرب در آستانه ظهور اسلام

(ارزشهای حاکم، خانواده، دین و...)

۲-۲- وضعیت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ایران و روم

۳. تاریخ زندگی و سیره پیامبر پیش از هجرت

۳-۱- تاریخ زندگی و اخلاق و منش شخصی پیامبر

۳-۲- روش پیامبر اسلام در دعوت و رسالت

۳-۳- زمینه‌ها و موانع گسترش اسلام در مکه

۴. تاریخ زندگی و سیره پیامبر پس از هجرت

۴-۱- اهمیت، عوامل و چگونگی هجرت

۴-۲- سیره فرهنگی، اجتماعی و سیاسی پیامبر ﷺ در مدینه

۴-۳- جریانهای معارض با پیامبر در مدینه (منافقان، کفار)

۴-۴- پیمان‌ها و روابط داخلی و خارجی پیامبر

۵. تاریخ خلافت

۵-۱- ماجرای سقیفه

۵-۲- مهمترین اقدامات سیاسی و نظامی دوران خلفا

۶. تاریخ زندگی امام علی علیه السلام

۶-۱- شخصیت امام علی علیه السلام (تولد، اسلام، تربیت و پرورش و...)

۶-۲- امام علی علیه السلام در دوران خلفا

۶-۳- حکومت علوی و معارضان

۶-۴- سیره علوی

۷. تاریخ زندگی امام حسن و امام حسین علیه السلام

۷-۱- امام حسن و امام حسین علیه السلام در دوره پیامبر، خلفا و امام علی علیه السلام

۷-۲- صلح امام حسن علیه السلام و قیام امام حسین علیه السلام - زمینه‌ها و پیامدها

منابع:

۱. تاریخ اسلام، جمعی از نویسندگان، زیر نظر دکتر آئینه‌وند.

۲. تاریخ تحلیلی اسلام، نصیری.
۳. تاریخ صدر اسلام (عصر نبوی)، زرگری نژاد.
۴. فروغ ابدیت، سبحانی.
۵. تاریخ اسلام در آثار شهید مطهری، ج ۱، روحانی.
۶. تاریخ تحلیلی اسلام، شهیدی.
۷. تاریخ اسلام، پیشوایی.

منابع تکمیلی:

۱. بامداد اسلام، زرین کوب.
۲. تاریخ تحلیلی - سیاسی اسلام، خدایاری و مرادی.
۳. جهان در عصر بعثت، شهید باهنر و هاشمی رفسنجانی.
۴. محیط پیدایش اسلام، شهید بهشتی.
۵. تاریخ اسلام از بعثت نبوی تا حکومت علوی، محمد ابراهیمی ورکیانی.
۶. تاریخ تحلیلی و سیاسی اسلام، علی اکبر حسینی.
۷. تاریخ پیامبر اسلام، محمد ابراهیم آیتی، ترجمه ابوالقاسم گرجی.
۸. تاریخ سیاسی اسلام، دکتر آئینه وند، ج ۱ و ۲.
۹. تاریخ تحلیلی اسلام، علی دارابی.
۱۰. تاریخ سیاسی اسلام در عصر امویان، حسینعلی ممتحن، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
۱۱. دین و دولت در اسلام، پژوهش نظری از آغاز تا پایان خلافت راشدین، غلامرضا ظریفیان شفیع، مؤسسه علمی و فرهنگی میراث ملل.

۱۲. در آمدی بر تاریخ فکری و تاریخ نگاری مسلمانان، ابوالفضل شکوری، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی دفتر تبلیغات اسلامی.
۱۳. تاریخ اسلام، (پژوهش دانشگاه کمبریج) زیر نظر پی.ام. هولت، ترجمه احمد آرام، انتشارات امیرکبیر.
۱۴. از پیدایش اسلام تا ایران اسلامی، رسول جعفریان، کانون اندیشه جوان.
۱۵. تاریخ اسلام از ظهور اسلام تا دیالمه، عزیزالله بیات، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
۱۶. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید.
۱۷. جامعه و تاریخ، مرتضی مطهری.
۱۸. تاریخ اسلام عرصه دگراندیشی و گفت‌وگو، عبدالمجید معادیکخواه.
۱۹. جغرافیای تاریخی کشورهای اسلامی، حسین قراچانلو.
۲۰. فرهنگ کامل خاورشناسان، عبدالرحمن بدوی، ترجمه شکرالله خاکرند.
۲۱. خاتم پیامبران، محمد ابوزهره، ترجمه حسین صابری.
۲۲. نقد آثار خاورشناسان، مصطفی حسینی طباطبایی.
۲۳. فصلنامه تاریخ اسلام، مؤسسه آموزش عالی باقرالعلوم.
۲۴. فصلنامه تاریخ در آینه پژوهش، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی علیه السلام.
۲۵. مجله کتاب ماه تاریخ و جغرافیا، خانه کتاب ایران.

تاریخ امامت

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۴۳ پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۴، دروس تاریخ و تمدن اسلامی

هدف:

آشنایی با مسئله امامت، جایگاه آن در اسلام و سیره و سنت پیشوایان در مقتضیات مختلف زمانی.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. کلیات

۱-۱- وصایت و جانشینی در تاریخ انبیای پیشین

۱-۲- واژه‌شناسی امامت، ولایت، اهل‌البیت، صحابه، تابعین و...

۲. جانشینی پیامبر ﷺ

۲-۱- رحلت پیامبر ﷺ و مسئله جانشینی

۲-۲- ماجرای سقیفه، زمینه‌ها و پیامدهای آن

۳. دوره امامت امام علی و امام حسن علیهما السلام

۳-۱- دوره‌های زندگی امام علی علیه السلام (همراه با پیامبر، عصر خلفا، دوران

حکومت)

۳-۲- سیره امام علی علیه السلام و اصول حکومت علوی

۲-۲- امام حسن علیه السلام در دوره پیامبر، خلفا و امام علی علیه السلام

۲-۴- صلح امام حسن علیه السلام، انگیزه‌ها و پیامدها

۴. دوره زندگی امام حسین علیه السلام و امام سجاد علیه السلام

۴-۱- امام حسین علیه السلام در دوران پیامبر و امام علی و امام حسن علیه السلام

۴-۲- قیام عاشورا، زمینه‌ها و آثار آن

۴-۳- شخصیت و اقدامات امام سجاد علیه السلام

۵. دوره زندگی امام باقر و امام صادق علیه السلام

۵-۱- ویژگی‌های سیاسی و اجتماعی و فرهنگی دوران امام باقر و

امام صادق علیه السلام

۵-۲- شخصیت علمی و معنوی امام باقر و امام صادق علیه السلام از نظر شیعه

و اهل سنت

۵-۳- نقش امام باقر و امام صادق علیه السلام در تقویت و شکوفایی فرهنگ و

معارف اسلامی و تشیع

۶. دوره زندگی امام کاظم و امام رضا علیه السلام

۶-۱- وضعیت سیاسی و اجتماعی دوران امام کاظم علیه السلام

۶-۲- شخصیت امام کاظم علیه السلام و تأثیر ایشان در جامعه اسلامی و شیعه

۶-۳- وضعیت سیاسی و اجتماعی و فرهنگی دوران امام رضا علیه السلام

۶-۴- شخصیت امام رضا علیه السلام و تأثیرات فرهنگی و سیاسی ایشان در

جامعه اسلامی

۶-۵- مسئله ولایت عهدی امام رضا علیه السلام، انگیزه‌ها، علل و پیامدها

۷. دوران زندگی امام جواد علیه السلام تا امام زمان (عج)

۱-۷- شرایط اجتماعی، فرهنگی و سیاسی دوران امامان

۲-۷- شخصیت امامان و تأثیر آنها در جامعه اسلامی و شیعی

۳-۷- ایجاد شبکه ارتباطات علمی، اجتماعی و سیاسی امامان با جامعه شیعی (وکلا، راویان و فقیهان)

۸. دوران غیبت

۱-۸- زمینه‌های غیبت و شرایط اجتماعی و سیاسی آن دوره

۲-۸- امام مهدی (عج) در منابع اهل تسنن و تشیع

۳-۸- تشیع در دوران غیبت صغری و نواب اربعه

۴-۸- فلسفه انتظار و شرایط ظهور

منابع:

۱. سیره پیشوایان، مهدی پیشوایی.

۲. حیات فکری و سیاسی امامان شیعه، رسول جعفریان.

۳. امامان شیعه و جنبش‌های مکتبی، محمدتقی مدرس.

۴. تاریخ تشیع در ایران، رسول جعفریان.

۵. تاریخ تحلیلی اسلام، محمد نصیری.

۶. تشیع در مسیر تاریخ، سیدحسین محمدجعفری، ترجمه سیدمحمدتقی

آیت‌اللهی.

۷. قیام حسین علیه السلام، سیدجعفر شهیدی.

۸. پیشوایی از نظر اسلام، جعفر سبحانی.

۹. تاریخ اسلام در آثار شهید مطهری، سیدسعید روحانی.

۱۰. تشیع مولود طبیعی اسلام، سید محمد باقر صدر، ترجمه علی حجتی کرمانی.
۱۱. حکمت اصول سیاسی اسلام، محمد تقی جعفری.
۱۲. تاریخ تشیع، محمد کاظم خواجه‌ویان، جهاد دانشگاهی مشهد.
۱۳. تاریخ ولایت در نیم قرن اول، حسین ذاکر خطیر، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی.
۱۴. تاریخ شیعه امامیه، عبدالله فیاضی، ترجمه حسین زرین فام، انتشارات باغ ابریشم.
۱۵. امامت پژوهی (بررسی دیدگاه امامیه، معتزله و اشاعره)، به کوشش جمعی از نویسندگان.
۱۶. امام علی صدای عدالت انسانی، جرج جرداق، ترجمه خسروشاهی، چاپ خرم.
۱۷. ترجمه و شرح نهج البلاغه، محمد تقی جعفری، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
۱۸. الفصول المختاره، شیخ مفید، ترجمه آقا جمال خوانساری.
۱۹. خورشید مغرب، محمدرضا حکیمی.
۲۰. امامت و رهبری، مرتضی مطهری.
۲۱. أئمتنا، علی محمد دخیل، دارالتعارف للمطبوعات.
۲۲. دور أئمة اهل البيت في الحياة السياسية، عادل الادیب.
۲۳. تاریخ سیاسی تشیع، روح الله حسینیان.
۲۴. جنبش‌های شیعی در تاریخ اسلام، هاشم معروف الحسینی، ترجمه محمد صادق عارف.

تفسیر موضوعی قرآن کریم

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۵۱ پیشنیاز: ندارد

از مجموعه ۵، آشنایی با منابع اسلامی

هدف:

آشنایی با برخی مفاهیم زندگی ساز قرآن کریم در قالب نگرش موضوعی.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. کلیات

۲. قرآن چگونه کتابی است؟

۱-۲- کلام خدا

۲-۲- کتاب هدایت

۳. روش فهم قرآن

۱-۳- محکم و متشابه

۲-۳- تفسیر و تأویل

۴. نماز و تفسیر قرآن

۱-۴- تفسیر سوره حمد

۲-۴- تفسیر سوره توحید

۳-۴- تفسیر سوره قدر

۵. خدا در قرآن
۶. رابطه انسان و خدا
۷. روابط اجتماعی در قرآن
۸. سنت‌های الهی در قرآن
۹. بینش و اندیشه در قرآن
۱۰.

منابع:

۱. علوم قرآن، محمدباقر سعیدی روشن.
۲. تفسیر المیزان، علامه سیدمحمد حسین طباطبایی، ج ۱-۵، ۱۲ و ۱۸ از دوره ۲۰ جلدی، چاپ جامعه مدرسین.
۳. تفسیر موضوعی قرآن کریم، عبدالله جوادی آملی، ج ۱ (قرآن در قرآن)، ج ۱۳ (معرفت‌شناسی در قرآن)، ج ۱۴ (صورت و سیرت انسان در قرآن)، ج ۱۵ (حیات حقیقی انسان در قرآن).
۴. تفسیر منشور جاوید، جعفر سبحانی، ج ۱ (پیرامون مسائل اجتماعی و اخلاقی)، ج ۳ (پیرامون مسائل اخلاقی و عرفانی).
۵. جامعه و تاریخ از دیدگاه قرآن، محمدتقی مصباح یزدی.
۶. انسان و ایمان، مرتضی مطهری.
۷. خانواده در قرآن، احمد بهشتی.
۸. تفسیر موضوعی قرآن کریم، جمعی از نویسندگان.

منابع تکمیلی:

* منابع پیرامون قرآن و تفسیر:

۱. فهرست موضوعی تفسیر نمونه، احمدعلی بابایی.
۲. راهنما و فهرست تفسیرالمیزان، الیاس کلانتری.
۳. قرآن کتاب زندگی، رضا بابایی.
۴. روشها و گرایشها در تفسیر قرآن، حسین علوی مهر.
۵. روشها و گرایشهای تفسیری قرآن، محمدعلی رضایی اصفهانی.
۶. روش شناسی تفسیر قرآن، علی اکبر بابایی و دیگران.
۷. تدبیر در قرآن، ولی الله نقی پور.

* منابع معارف قرآن:

۱. تفسیر نمونه، جمعی از نویسندگان زیر نظر ناصر مکارم شیرازی.
۲. پیام قرآن، ناصر مکارم شیرازی، با همکاری جمعی از نویسندگان.
۳. مدیریت اسلامی، محمدحسن نبوی.
۴. درآمدی بر تفسیر علمی قرآن، محمدعلی رضایی اصفهانی.
۵. قرآن و علوم طبیعت، مهدی گلشنی.
۶. ارزشها و ضد ارزشها در قرآن، ابوطالب تجلیل.
۷. جامعه سازی قرآنی (مقالات)، محمدرضا حکیمی.
۸. نسبت دین و دنیا (بررسی و نقد نظریه سکولاریسم)، عبدالله جوادی آملی، تحقیق و تنظیم: علیرضا روغنی موفق.
۹. حق و باطل، مرتضی مطهری.
۱۰. حق و باطل از دیدگاه قرآن، سیدمحمد بهشتی.

تفسیر موضوعی نهج البلاغه

تعداد واحد: ۲ نوع واحد: نظری

کد درس: ۰۵۲ پیشنهاد: ندارد

از مجموعه ۵، آشنایی با منابع اسلامی

هدف:

آشنایی با نهج البلاغه و درک آموزه‌های اساسی نهج البلاغه با نگرش موضوعی.

سرفصل‌ها (برای ۳۲ ساعت نظری در یک نیمسال تحصیلی):

۱. آشنایی با نهج البلاغه (گردآوری، اسناد و مدارک، کتاب‌شناسی)

۲. ارزش ادبی نهج البلاغه

۳. سیری در موضوعات نهج البلاغه

۴. خدا در نهج البلاغه

۵. پیامبری و امامت

۶. سیاست و حکومت

۷. روابط اجتماعی در نهج البلاغه

۸. انسان کامل

۹.

منابع

۱. سیری در نهج البلاغه، مرتضی مطهری.

۲. آموزش نهج البلاغه، سیدمحمد مهدی جعفری.

۳. آموزه‌هایی از نهج البلاغه، جواد رفیعی و محمدرضا آقایی.

۴. نظرات سیاسی در نهج البلاغه، محمدحسین مشایخ فریدنی.

۵. تفسیر موضوعی نهج البلاغه، مصطفی دلشاد تهرانی.

منابع تکمیلی:

۱. سیری در نهج البلاغه، مرتضی مطهری.
۲. شرح و تفسیر نهج البلاغه، محمدتقی جعفری.
۳. نهج البلاغه و گردآورنده آن (مجموعه مقالات)، بنیاد نهج البلاغه.
۴. بهج الصباغه فی شرح نهج البلاغه، ۱۵ جلد، محمدتقی شوشتری.
۵. حکمت و اصول سیاسی اسلام، محمدتقی جعفری.
۶. فرهنگ آفتاب، عبدالمجید معادیخواه.
۷. شگفتی‌های نهج البلاغه، جرج جرداق، ترجمه فخرالدین حجازی.
۸. پرتوی از نهج البلاغه، ۵ جلد، سیدمحمد مهدی جعفری.
۹. یادنامه کنگره هزاره نهج البلاغه (مجموعه مقالات)، بنیاد نهج البلاغه.
۱۰. تصنیف نهج البلاغه، لیبیب بیضون.
۱۱. نهج السعادة فی مستدرک نهج البلاغه، محمدباقر محمودی.
۱۲. المعجم المفهرس لالفاظ نهج البلاغه، محمددشتی.
۱۳. دانشنامه امام علی علیه السلام، ۱۲ جلد، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.
۱۴. پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام، ۶ جلد، ناصر مکارم شیرازی.
۱۵. فرهنگ معارف نهج البلاغه، ۲ جلد، محمددشتی.
۱۶. فرهنگ معارف شروع نهج البلاغه، ۳ جلد، محمد دشتی.
۱۷. مصادر نهج البلاغه، عبدالزهرا حسینی.
۱۸. شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، (و ترجمه بخش تاریخ، ترجمه مهدوی دامغانی).
۱۹. یادنامه شریف رضی، بنیاد نهج البلاغه.
۲۰. راهنمای آموزش و پژوهش در نهج البلاغه، ابوالقاسم طاهری.